

ZLATKO KARAČ

SREDNJOVJEKOVNI BURGOVI OKO SAVE I KUPE

SENA SEKULIĆ-GVOZDANOVIĆ [PRIPREMIO I UREDIO ALEN ŽUNIĆ]

MEDIEVAL BURGHS AROUND THE SAVA AND KUPA RIVERS

SENA SEKULIĆ-GVOZDANOVIĆ [PREPARED AND EDITED BY ALEN ŽUNIĆ]

The book presents a revised but so far unpublished manuscript of the author's habilitation thesis defended in 1960 at the Faculty of Architecture, Civil Engineering and Geodesy of the University of Zagreb under the supervision of prof. Juraj Denzler. The manuscript has never been published as a whole and the only copy of the habilitation thesis kept at the Faculty was lost over time. However, the original manuscript has been recently found in the private archives. Sixty years after it had been written it was used as a basis for the book. It is a valuable document of the state of research into Croatian burghs and methodology of the period. The book consists of three big parts: the first one deals with the general survey of the development of the fortification architecture through history, the second one gives an analysis of the characteristics of the medieval burghs and parts of its architecture while the third one encompasses 10 'catalogue units' with a detailed analysis of the burghs in the analyzed area (Blagaj on the Korana river, Lukavec, Medvedgrad, Okić, Ozalj, Ribnik, Samobor, Sisak, Slavetić, Susedgrad).

Golden marketing – Tehnicka knjiga
Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb, 2019.

Str. 110, ilustr. 165, bilj. 100, izv. 16, lit. 110; Rijec urednika,
Predgovor, Izvori, Literatura, Biljeska o autorici
[28/21,5 cm, c/b, tvrdi uvez]

Urednik: Alen Žunić
Stručna i bibliografska redakcija: Alen Žunić
Recenzenti: Mladen Obad Šćitaroci, Zorislav Horvat
Lektura i korektura: Alka Zdjelar-Paunović
Grafčki urednik: Tanja Balotić
Likovni predložak korica: Saša Stubičar
Tisak i uvez: Kerschhoffset, Zagreb

ISBN 978-953-212-427-9
CIP 001007936 [NSK Zagreb]

Iz bogate rukopisne ostavštine dr. Sene Sekulić-Gvozdanović (1916.-2002.), dugogodišnje profesorice povijesti arhitekture na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, nedavno je objavljena treća posmrtna knjiga koja je, kao i prethodna, posvećena hrvatskoj srednjovjekovnoj baštini. Rijec je o davno napisanom, ali nikada publiciranom znanstvenom djelu, kojeg je rukopis bio zagubljen još za autoricičina života, a nedavno je u neobičnim okolnostima jedan primjerak pronađen na sajmu starina na Hreliću pa je potom u izvršnoj redakaturi dr. Alena Žunića priređen za objavu.

U respektabilnom nizu stručnih knjiga, znanstvenih monografija, udžbenika i važnih prijevoda arhitektonske literature koje je autorica objavila tijekom svoje profesorske karijere, ova je monografija po kronologiji nastanka prvi njezin veći istraživački rad, pisan u asistentskim godinama krajem 1950-ih i u rujnu 1960. obranjen kao docentski habilitacijski rad pod mentorstvom prof. Jurja Denzlera. Pronađen rukopisni izvornik (s Denzlerovim potpisom!), koji se danas čuva na Katedri za teoriju i povijest arhitekture AF-a, opsega je 220 velikih folio-tabli s tekstom i grafičkim priložima, a kako je rijec o uvezanoj mapi, to je nesumnjivo cjelovit primjerak, za razliku od fragmentarnoga kompleta koji je sredinom 1980-ih još postojao u Studijskom arhivu Fakulteta. Taj je habilitacijski rad pripremljen pod nazivom *Prilog istraživanju srednjovjekovnih starih gradova u Hrvatskoj*, a na koricama je još rukom dopisan podnaslov –

Deset burgova između Save i Kupe, iz čega je izveden i naslov za objavu.

Interes za istraživanje srednjovjekovnih utvrđenih gradova u Hrvatskoj datira još od 19. stoljeca (I. Kukuljević-Sakcinski, V. Klaić i dr.) te osobito prvih godina 20. stoljeca, kada su izdane i dvije antologijske monografije posvećene toj tematici (E. Laszowski, G. Szabo). No, svi ti rani radovi historiografske su profilacije i više se bave poviješću burgova negoli njihovom arhitekturom. Tek u novije doba, od 1970-ih, srednjovjekovnim se utvrdama bave i arhitekti te povjesničari umjetnosti sa sintezama i većim studijama objavljenim prije nekoliko godina (Z. Horvat, D. Miletić, A. Žmegač).

Pa ipak, dosad nepoznati rukopis knjige Sene Sekulić-Gvozdanović pokazuje da je upravo njezin korpus istraživanja bio taj pionirski iskorak, kako je urednik Žunić u predgovoru naveo – „karika koja nedostaje” – djelo pisano diskursom arhitekta, snažno oslonjeno na vlastita terenska istraživanja i precizno dokumentiranje ostataka burgova koji su 1950-ih još bili u znatno boljem stanju nego što su to danas. Upravo ta autentična slika očuvanosti i istraženosti srednjovjekovnih utvrda sredinom prošloga stoljeca to djelo i danas čini aktualnim, iako će pažljivi čitatelj primijetiti i neke autoricične metodološke te terminološke dvojbe koje su u međuvremenu, tijekom proteklih 60 godina, razriješene i elaborirane u cijelome nizu novijih studija.

Knjigu čine tri velike cjeline. U prvoj se obrađuje opći pregled razvoja fortifikacijske arhi-

tekture tijekom povijesti – od prethistorije do pojave vatrenoga oružja na izmaku srednjega vijeka, pri čemu su opsežno elaborirana poglavlja o romaničkim i gotičkim burgovima. U drugome se bloku analiziraju karakteristike srednjovjekovnoga burga i dijelovi njegove arhitekture: prostorne cjeline poput branič-kule, palasa, kapele, podiznoga mosta..., te potom razni detalji, gradbeni elementi i oprema burga. Ovo „opće gradivo” u doba nastanka djela bila je nužna podloga za tumačenje konkretnih primjera jer metodološki relevantne literature tada još nije bilo. U trećoj je cjelini objedinjeno deset „kataloških jedinica” s detaljnom analizom odabranih utvrda na promatranome području, što je nesumnjivo najveća vrijednost ove knjige i izvorni autoricičin doprinos – i u provedenim istraživanjima *in situ* i u izvršno pripremljenoj arhitektonskoj dokumentaciji s terena. Tih „deset burgova između Save i Kupe” jesu: Blagaj na Korani, Lukavec, Medvedgrad, Okić, Ozalj, Ribnik, Samobor, Sisak, Slavetić i Susedgrad; a to nisu sve utvrde s ovoga područja, ali jesu upravo one koje pokazuju dostatnu tipološku raznolikost da bi se mogle analizirati vremenske mijene, terminološke distinkcije, kao i prostorno-morfološke posebnosti.

Knjizi je priložena pregledna tipološka shema burgova te uobičajena dokumentacija poput izvora i bibliografije (zaključene s 1960.), a vrlo zanimljiva sjećanja na terenske obilaskе s autoricom pripremio je profesoricičin sin dr. Vladimir P. Goss u predgovoru *Metodologija poskoka i kupine*.